

prevodov znotraj prevodnega korpusa mladinske književnosti na Slovenskem ter specifično ciljnih bralcev.

Letošnja nagrada Vasje Cerarja se tako osredotoča na posebej izstopajoče prevode iz tujih jezikov v slovenščino, in sicer v kategoriji besedil za mlade bralce do 12 let. Tričlanska komisija v zasedbi Julija Potrč Šavli (predsednica), Živa Čebulj (članica) in Aleksandra Kocmut (članica) je izbrala tri nominiranke. Med nominacije so se uvrstile naslednje prevajalke in njihovi prevodi:

1. **Nada Grošelj** za prevod Tove Jansson: *November v Mumindolu* (Mladinska knjiga, 2019).
2. **Diana Pungeršič** za prevod Tomáš Končínský in Barbora Klárová: *Zatipk in Flek* (Miš, 2021).
3. **Mateja Seliškar Kenda** za prevod Annet Schaap: *Lučka* (Sanje, 2019).

Dobitnica nagrade Vasje Cerarja 2023 za najboljši prevod mladinske književnosti, letos v kategoriji besedil za mlade bralce do 12 let, je **Nada Grošelj** za prevod dela *November v Mumindolu* (Mladinska knjiga, 2019) avtorice Tove Jansson. V prispevku *Nekaj misli o prevajanju knjig o Muminih* je nagrajenka pisala tudi v reviji *Otrok in knjiga* (številka 106). Nagrada je bila podeljena na otvoritvi 26. Slovenskih dnevo knjige 30. maja 2023.

Utemeljitev nagrajenega dela

Švedsko govoreča finska pisateljica in slikarka Tove Jansson je napisala okoli 30 knjig za otroke in odrasle, najbolj znana pa je verjetno prav po svojih muminih in drugih likih, ki živijo v obmorskem kraju Mumindol. Ustvarila je prav posebne junake s prav posebnimi imeni, ki so pogosto tako občna kot lastna, npr.

Filifjonka je ena od filifjonk, Hemul je eden od hemulov; tu so še muminočka, muminmama, Mumintrol, homsa Premk, Mimla, Mi, Njuhec, Stricmatic, micki in druga bitja, ki jim je avtorica podarila tudi slikovno podobo.

Največ »muminknjig« je prevedla Nada Grošelj, ki je tudi v *Novembru v Mumindolu* poskrbela, da prevod teče gladko, kot da je avtorsko delo (kar je eno najpomembnejših načel prevajanja), in v njem obdržala svojstveno vzdušje, značilno za literarni svet Janssonove: rahlo temačno, rahlo napeto, malce otožno, a vendar tudi nežno in ljubeče, tolažeče in pomirjajoče. Besedišče je bogato, prevajalka ga žlahtni tudi z redkejšimi ali starinskimi besedami (sklizko, sfrkniti se, ništrc, šumot, žaloben, brezdanje, zadegati ...) in spretno sledi občasni poetiki (npr. »Megla je nosila s sabo popolno tišino«, »obletela drevesa so zarisala sence po tleh«). Če je avtorica mama svojih likov (v tem duhu je narisala tudi samoportret), smemo reči, da je Nada Grošelj njihova krušna mama, zaradi katere gre branje »muminknjig« v slast tako otrokom kot odraslim.

■ Utemeljitev so pripravile članice komisije za nagrado Vasje Cerarja:
JULIJA POTRČ ŠAVLI, ŽIVA
ČEBULJ IN ALEKSANDRA KOCMUT.

LEVSTIKOVA NAGRADA 2023

Levstikova nagrada je prva založniška nagrada v povojnem obdobju. Mladinska knjiga jo je prvič podelila leta 1949 z namenom, da bi spodbujala slovenske pesnike in pisatelje, ilustratorje in avtorje poljudnoznanstvenih del k ustvarjanju izvirnih stvaritev za mlade bralce. Od leta 1989 se nagrada

podeljuje bienalno. Ob petdesetletnici nagrade je leta 1999 založba uvedla še Levstikovo nagrado za življenjsko delo. Tako se bienalno podeljujejo štiri nagrade: za izvirno leposlovje za otroke in mladino, za izvirno ilustracijo, za življenjsko delo na področju književnosti za otroke in mladino in za življenjsko delo na področju knjižnih ilustracij za otroke.

Nominiranci za **Levstikovo nagrado 2023 za izvirno leposlovje za otroke in mladino** so bili:

- **Žiga Kosec: *Muca gre po svetu*.** Ilustrirala Tanja Komadina. Mladinska knjiga, 2023. (Velike slikanice)
- **Anja Štefan: *Medved in klobuk*.** Ilustrirala Ana Zavadlav. Mladinska knjiga, 2021. (Velike slikanice)
- **Irena Androjna: *Modri otok*.** Mladinska knjiga, 2021. (Knjižnica Sinjega galeba, 350)
- **Špela Frlic: *Bleščivka*.** Mladinska knjiga, 2022. (Knjižnica Sinjega galeba, 352)
- **Suzana Tratnik: *Ava*.** Mladinska knjiga, 2021. (Zbirka Odisej)

Nominiranci za **Levstikovo nagrado 2023 za ilustracijo** so bili:

- **Tomaž Lavrič** – Lovro Matič, *Mali črv Oto in druga golazen*.
- **Bojana Dimitrovski** – Vinko Möderndorfer, *Muca Greta*.
- **Igor Šinkovec** – Boštjan Gorenc Pižama, *Si že kdaj jezdil morskega konjička?*
- **Ana Zavadlav** – Italo Calvino, *Italijanske pravljice* (1 in 2).
- **Polona Lovšin** – Tina Vrščaj, *Balabuga!*

Levstikovo nagrado 2023 za izvirno leposlovje za otroke in mladino je prejela **Suzana Tratnik** za roman *Ava*, Levstikovo nagrado 2023 za ilustracijo

pa **Ana Zavadlav** za *Italijanske pravljice* Itala Calvina. Dobitnica Levstikove nagrade za življenjsko delo 2023 za izvirno leposlovje je **Desa Muck**. **Kamila Volčanšek** je prejemnica Levstikove nagrade 2023 za življenjsko delo za izvirne knjižne ilustracije.

Utemeljitev nagrade za življenjsko delo za izvirno leposlovje

Pisateljica, dramatičarka, scenaristka, igralka in publicistka Desa Muck je ena izmed najbolj samosvojih sodobnih ustvarjalk za otroke in mladino pri nas. Je iskrena in sproščena pripovedovalka, ki v svojih zgodbah kaže ljubezen do najmlajših, nemočnih, drugačnih, do živali ... Na humoren in luciden način odslikava vsakdanje življenje in nam neprisiljeno pokaže, kaj je prav in kaj ne ... Nič človeškega in tudi živalskega ji ni tuje. V svojih zgodbah zna biti ostra in neprizanesljiva, pa tudi pogumna. Loteva se aktualnih in včasih še vedno tabuiziranih tem – družinskih odnosov, odnosa do živali, spolnosti, drog, samospoznavanja, osamljenosti, prijateljstva in ljubezni, hlastanja po uspehu in moči, samopodobe, strahu, veselja in žalosti. Napisala je preko 60 literarnih del za otroke, mladino in odrasle, mnoga so večkrat ponatisnjena. Prevedena so v nemški, angleški, hrvaški, srbski, romunski, češki, slovaški, madžarski in romski jezik. Desa Muck je prejela številna priznanja in nagrade, med drugim nagrado večernica (1998) za knjigo *Lažniva Suzi*, Levstikovo nagrado za zbirko zgodb *Anica* (2005) ter uvrstitev na častno listo IBBY (2006) za knjigo *Anica in velike skrbi*. Njena dela za otroke in mladino so izjemno priljubljena. Zbirka *Anica* (*Anica in grozovitež*, *Anica in materinski dan*, *Anica in zajček*, *Anica in Jakob*, *Anica in športni dan*, *Anica in velike skrbi*, *Anica in počitnice*, *Anica in velika*

skrivnost, *Anica in prva ljubezen*, *Anica in skrivnostna maska*) je bila po izboru več deset tisoč osnovnošolcev petkrat prva v akciji Moja najljubša knjiga (projekt slovenskih splošnih in šolskih knjižnic). Prav tako mladinska pripoved *Lažniva Suzi*. Enako priljubljeni sta tudi zbirki *Blazno resno* (*Blazno resno o seksu*, *Blazno resno popolni*, *Blazno resno zadeti*, *Blazno resno slavni*, *Blazno resno o šoli*) in *Čudežna bolha Megi* (*Čudežna bolha Megi in bernardinec Karli*, *Čudežna bolha Megi in zajček Branko*, *Čudežna bolha Megi in želvici Taška in Toni*, *Čudežna bolha Megi in hrček Marjan*, *Čudežna bolha Megi in kobila Rika*, *Čudežna bolha Megi in muca Živka*, *Čudežna bolha Megi in dihurček Jurček*, *Čudežna bolha Megi in papagaj Slavko*, *Čudežna bolha Megi in podganici Ančka in Katka*, *Čudežna bolha Megi in zlati ribici Darja in Ivo*). Njene serije knjig lahko primerjamo z najboljšimi sodobnimi mednarodnimi uspešnicami – tako po vsebini in izvirnosti kot po priljubljenosti. Med sodobno književno klasiko spadajo tudi knjige *Lažniva Suzi*, *Sama doma*, *Kakšne barve je svet ...*

Po njenih literarnih delih je nastala filmska nanizanka *Anica*, radijske igre (*Radijski skrat Lojze*, *Blazno resno slavni in Kdo je ubil zmaja*), štiri zgoščenke iz zbirke *Anica* (*Anica in zajček*, *Anica in Jakob*, *Anica in počitnice*, *Anica in velika skrivnost*) ter gledališka predstava *Anica in grozovitež*. Lahko rečemo, da *Desa Muck* na sproščen in duhovit način piše o najpomembnejših življenjskih rečeh. Biti pri tem prepričljiv je umetnost. *Desa* ni svojega pisanja nikoli obešala na veliki zvon, s svojimi najboljšimi deli za otroke se je postavila ob bok klasikam, kot sta Levstikov *Martin Krpan* in *Butalci* Frana Milčinskega. Kakšna sreča, da jo imamo. Njeno pisanje je vrhunsko

v preprostosti in razumljivosti, polno humorja, rahločutnosti in človečnosti.

Utemeljitev nagrade za življenjsko delo za izvirne knjižne ilustracije

Kamilo Volčanšek, akademsko slikarko in ilustratorko, z založbo Mladinska knjiga povezuje lepa zbirka slikaniških in ilustriranih knjig. Že na začetku ilustratorske poti je za slikanico *Kralj Drozgrad* Jakoba in Wilhelma Grimma prejela Levstikovo nagrado, ki sta ji po uspešni ilustratorski in slikarski poti sledili Smrekarjeva nagrada za življenjsko delo in nagrada Ivane Kobilca za življenjsko delo. Ilustrirala je raznovrstna besedila sodobnih pravljicarjev: Itala Calvina, bratov Grimm, Hansa Christiana Andersena, slovenske ljudske pripovedi ... Antologija *Sončnica na rami*, *pesmi za otroke od Frana Levstika* do danes z njenimi ilustracijami spada med klasiko sodobne ilustrirane književnosti za otroke in mlade. Slikanice *Janko in Metka*, *Žabji kralj*, *Turjaška Rozamunda*, *Cesarjev slavec*, *Deklica lastovica* ... so le nekaj izstopajočih naslovov in podob iz njenega opusa, ki so se nam s svojevrstno likovno govorico in polno barvno paletto vtisnile v spomin. Za zbirko *Čebelica* je ustvarila nekaj knjig s črno-belimi ilustracijami, kjer živijo njene risarske spretnosti, humor in domišljija. S posluhom za različne pripovedne prostore ilustratorka vzpostavi inovativne kulise dogajalnih prostorov in pokrajin. Njen barvni likovni svet je živopisen, bogata kostumografija in detajli vzbudijo radovednost, barvna pokrajina nas popelje v pravljico. Kamila rada posveča pozornost tudi negativnim likom, kot sta čarovnica v pravljici *Janko in Metka* in mati v zgodbi *Deklica lastovica*. Kamiline slikanice sprva pritegnejo bralce zaradi likovne izvedbe in

dominantnosti, širokih krinolin, ki jih krasijo domišljeni fragmenti, močnih barv in rahle karikiranosti, ki likom odpre prostor, da ob besedilu svojo vlogo odigrajo polnokrvno. V njenih delih je še posebej izpostavljena gracioznost ženskih likov in tudi nežnih mladostnih princes, odetih v voluminozna oblačila, z razkošnimi pokrivali in obutvijo. Sposobnost, modrost, lepota in samosvojost se kažejo tudi z natančnim ilustriranjem las, ki jim ilustratorica s konturo definira obliko ter jih preplete v goste, močne frizure, kot da bi liki v njih nosili življenjsko moč. Tovrstna pretiravanja, konteksti in odnosi med liki vpeljejo tudi humor, ki je pogosto sestavni del ilustratorikine knjižne celote. Kamila Volčanšek je podobe žensk prenesla tudi na platna in z njimi v slovenski prostor vnesla nekaj res inovativnega. Kot slikarka je ustvarila umetniško močno serijo slik in grafik z dominantnimi ženskimi akti, ki na domišljenih in izčiščenih kompozicijah poplesujejo, se gibljejo, lebdijo in se svobodno radostijo življenja. Njene bogate in barvite ilustracije z izvirnimi pristopi radoživo nagovarjajo otroke in njihove odrasle. S svojimi deli je dosegla široko prepoznavnost in trajno zaznamovala slovensko književno ilustracijo.

20 LET ZBIRKE ZLATA BRALKA, ZLATI BRALEC

20 LET ZBIRKE – 25 KNJIG –

50 ABSTRAKTHNIH IZUMOV – 50 PREBRANIH KNJIG NA BRALKO, BRALCA – VSAKO LETO 700.000 PREBRANIH KNJIG

Prve knjige iz zbirke *Zlata bralka, zlati bralec* so izšle pred okroglimi dvajsetimi leti, v šolskem letu 2003/2004.

Od tedaj smo v Društvu Bralna značka Slovenije – ZPMS dvajsetim generacijam zlatih bralk, bralcev, mladim, ki so za bralno značko brali vseh devet let osnovne šole, podarili 340.500 knjig. Če temu dodamo še knjige iz drugih darilnih akcij, smo pri Bralni znački v zadnjih 20 letih razdelili skupaj 704.500 knjig. Projekt *Zlata bralka, zlati bralec* je tako najboljše darilna akcija na področju knjige za otroke in mlade v Sloveniji.

Knjige za zlate bralke in bralce vse od začetka izhajajo ob podpori Telekom Slovenije, od leta 2009 pa tudi s pomočjo Javne agencije za knjigo. Po vzoru projekta *Zlata bralka, zlati bralec* so se v Sloveniji začele pogumneje vzpostavljati različne uspešne povezave med knjigo (za otroke in mlade) in gospodarstvom ter različni knjižni darilni projekti in programi, ki vsak po svoje prispevajo v mozaik promocije bralne kulture in kakovostne knjige za otroke in mlade.

Projekt knjižne zbirke *Zlata bralka, zlati bralec* je zahvala in spodbuda mladim ter promocija kakovostne slovenske založniške produkcije in slovenskih ustvarjalcev, saj gre praviloma za ponatise najboljših sodobnih del s področja leposlovja in stvarne literature. Izbor knjig na podlagi predlogov vsakokrat opravi programski odbor Bralne značke, izbrana dela so večinoma nagrajena ali za nagrade nominirana (praviloma mladinska) dela, za katere menimo, da bodo bralke in bralce razveselila in jih navdušila tudi za branje v prihodnje.

Letos so devetošolci prejeli knjigo *50 abstraktnih izumov. Kako razumeti svet* dr. Tine Bilban z ilustracijami Ivana Mitrevskega (Miš Založba). Izbrana knjiga je nosilka znaka kakovosti *zlata hruška*, ki ga podeljuje Pionirska – kompetenčni center za mladinsko knji-